

→ Europeisk standardisering för att stödja
gemensamma krav på tillgänglighet vid
offentlig upphandling

Luc Van den Berghe
CEN

Några inledande förkortningar

- CEN – Europeiska kommittén för standardisering
 - IT - Informationsteknologi
 - ESOs – Europeiska standardiseringsorganisationerna
 - EC – Europeiska kommissionen
-
- Men misströsta inte– många fler kommer senare i presentationen

Mandat M/376

- Uppdrag till ESO att ta fram standarder för gemensamma krav på tillgänglighet vid upphandling av IT-produkter och tjänster
- Men innan vi riktar in oss på innehållet av mandatet i detalj:
- Vilken utveckling ledde (tillsammans med andra) till idén om detta mandat? COM(2005)425
- Fanns det exempel från resten av världen?
- Vad är ett standardiseringsmandat?

PolICYmål inom COM(2005)425

- EU-kommunikation om e-tillgänglighet
- Baseras på en digital överläggning tidigt år 2005
- EU “kommer att gynna användandet av tre metoder som ännu inte används på bred front i Europa”:
 - (i) tillgänglighetskrav i offentlig upphandling,
 - (ii) tillgänglighetscertifiering, och
 - (iii) bättre användande av existerande lagstiftning.

Från “Frågor och svar” COM (1)

→ Hur kan offentlig upphandling ha en inverkan på e-tillgänglighet?

- Offentlig upphandling står för ca 16% av Europas BNP. Specifika kontrakt skrivs oftast på först efter att en öppen och konkurrenskraftig anbudsprocess är klar.
- Användningen av e-tillgänglighetskriterium i tekniska specifikationer för offentlig upphandling skulle vara till stor fördel, inte bara för funktionshindrade och äldre användare utan även för den stora allmänheten. Det skulle ge ett uppsving för marknaden av tillgängliga varor och tjänster, vilket då även minskar kostnaderna och ökar valmöjligheten. En europeisk standard för tillgänglighetskrav på IT-produkter och tjänster skulle i framtiden kunna bli normerande inom alla upphandlingar.

Från “Frågor och svar” COM (2)

→ Vad är certifieringsscheman?

- “Kvalitetsmärkning” av certifikation och tillgänglighet erbjuder stöd till kunder och erkännande för producenter gällande tillgängligheten på deras varor och tjänster. Det är viktigt att samla data gällande fördelar och nackdelar med “kvalitetsmärkning” så att användningen faktiskt kan främja innovation och förbättrad tillgänglighet för funktionshindrade.
- Observera: Användningen av “kvalitetsmärkning” reflekterar endast en åsikt

Från “Frågor och svar” COM (3)

→ Hur kan ytterligare standardisering hjälpa?

- Generellt sett så hjälper IT-standarder till att undvika fragmentering av marknaden och att underlätta för massproduktion. Besparningar till följd av stordrift för producenter bör betyda lägre pris för konsumenten. De tillgänglighetsstandarder för IT i Europa som man kommit överrens om borde även garantera kompatibilitet och interoperabilitet emellan tillgängliga produkter.
- Kännetecknen för en europeisk standard kommer att tas upp senare i denna presentation

Section 508; lagstiftningen i USA (1)

- <http://www.access-board.gov/sec508/guide/act.htm>
- Federala myndigheter måste garantera att [IT] är tillgänglig för anställda och medborgare med funktionsnedsättning så att det inte innebär en orimlig belastning
- Stöd av redan publicerade “standarder” som innehåller de tekniska och funktionella kriterier som är nödvändiga för att kunna implementera kraven ovan.

Section 508; lagstiftningen i USA (2)

→ “standarder”: en del av lagen

→ Exempel av ett sådant kriterium:

- Endast färg får inte användas för att förstå information, indikera en handling, ge respons eller särskilja ett visuellt element
- Åtminstone en version av de funktioner och den information som finns på en webbplats ska inte kräva att användaren kan höra, eller så ska stöd ges för de hjälpmedel som används av döva och hörselskadade

→ Recension av Section 508

- <http://www.access-board.gov/sec508/update-index.htm>

Stödverktyg på webben

→ USA

- <https://app.buyaccessible.gov/baw/>
Ett webbaserat verktyg som hjälper användarna att fastställa och dokumentera vilka krav inom Section 508 som gäller för ett specifikt IT- inköp

→ Kanada

- <http://www.apr.gc.ca/>
- Ett webbaserat verktyg som levererar tillgänglighetskrav och standarder som kan användas vid inköp av produkter och tjänster. Genom att använda dessa standarder försäkrar man sig om att produkterna lever upp till principen om “design för alla” och hjälper den upphandlande organisationen att uppfylla sina förpliktelser att köpa mer tillgängliga varor och tjänster.

Vad är ett standardiseringsmandat?

- En politisk begäran från EU (och EFTA), beslutad om av medlemsländerna (generellt via ett beslut av den stående kommittén i direktiv 98/34), mottagen av de 3 ESO, med stöd från EU (exempelvis ett direktiv eller en industriell policyhandling från EU).
- Begäran måste vara godkänd av de 3 ESO
- Mandaten kan få finansiellt understöd av EU och/eller EFTA

Den europeiska standardiseringen

- Innan vi går vidare med mandaten, observera att det finns:
- Tre ESOs, där varje har ett antal publikationer, och en av dessa är
- Den europeiska standarden (EN)

Det europeiska standardiseringssystemet

De europeiska standardiseringsorganisationerna

→ CEN

Europeiska kommittén för
standardisering

→ CENELEC

Europeiska kommittén
för elektrotekniskastandardisering

→ ETSI

Europeiska standardiseringsinstitutet
för Telekommunikation

Funkas
Tillgänglighetsdagar
Stockholm | 15-16 april 2009

Vad är en europeisk standard (EN)?

- En standard som är godkänd genom en av de 3 ESOs processer
- Måste implementeras av de nationella standardiseringsorganisationerna som en nationell standard; Motstridiga nationella standarder måste avlägsnas

En europeisk standard utgiven av CEN

... Ersätter 30 olika nationella standarder i Europa

... Skapar tillgång till en marknad bestående av 490 miljoner människor

Det europeiska standardiseringsarbetet

- En EN-standard som ställer krav på användande inom offentlig upphandling leder till att de nationella standarderna inom offentlig upphandling blir identiska
- Bidrar till harmonisering av offentliga upphandlingskrav inom hela Europa
- Skapa en stor marknad för tillgänglig IT
- Men observera att IT finns inom varje ESO

Mandat M/376 –innehåll

- Omfattar både (se COM(2005)425)
 - (i) tillgänglighetskrav vid offentlig upphandling
 - (ii) certifiering av tillgänglighet
- “Fas I – Inventering av europeiska och internationella tillgänglighetskrav och utvärdering av lämpliga tester och metodik”
 - Finna fakta, undersöka området
 - Detaljerad arbetsplan för fas 2
 - Största delen av arbetet mellan 2007/09 och 2008/10
- Fas 2: EN-standard, stödjande publikationer, stöd för upphandlare (på webben)

M/376 – Fas 1 – uppdraget

- En rapport som bland annat omfattar
 - En översikt av existerande funktionella tillgänglighetskrav PLUS andra som identifieras
 - En översikt av existerande standarder som eventuellt kan stödja dessa krav
- En rapport som presenterar
 - “en analys av hur testning och beskrivning fungerar för att säkerställa att IT-produkter och tjänster möter tillgänglighetskraven. ... Ta hänsyn till många olika lösningar, inklusive självdeklaration från leverantören, certifiering/ ackreditering av leverantörer och tredjeparts certifiering. ... Peka ut existerande eller föreslagna krav för leverantörers tekniska kapacitet och förmågor inom tillgänglighet. Detta för att kunna välja leverantör eller ge stöd i arbetet med att kontrollera att kraven efterlevs.

M/376 – Fas 1 – parter

- ETSI Teknisk kommitté för mänsklig faktor (direkt reepresentation från medlemmarna inom ETSI)
- CEN Tektiska styrelsens arbetsgrupp 185 och CENELEC Tekniska styrelsens arbetsgrupp 101-5
 - Deltagare från representanter inom de nationella standardiseringsorganen och från ANEC (konsumentorganisationen inom standardisering)
 - Observatörer från USA och Japan
- Rapporter från fas 1 måste accepteras av samtliga 3 ESOs

M/376 – Fas 1 – Resultat (1)

- ETSIs tekniska rapport ger en översikt av krav och standarder
- Identifierar över 120 funktionella krav samt en översikt av existerande dokumentation, vilken identifierat några krav som inte fanns med i uppdateringen av Section 508
 - Identifierar relevanta existerande standarder
 - (Observera: Splittringen i mandatet mellan funktionella krav och standarder verkar reflektera verkligheten: standarderna är ofta källan till de funktionella kraven)

M/376 – Fas 1 – Resultat (2)

→ CEN-rapporten

- Situationen innan mandatets arbete inleddes:
- Branschen vill ha samma upplägg som finns för exempelvis säkerhetskrav; en självdeklaration från leverantören [Observera: i USA gäller för närvarande VPAT (Voluntary Product Accessibility Templates), det vill säga frivilliga krav: Hur (eller i vilken utsträckning) produkter möter kraven för Section 508.]
- Representanter från användarorganisationer önskar tredjepartscertifiering, vilket i dagsläget används för många märkningar av webbtillgänglighet.

→ CEN-rapporten avsåg att presentera ett nytt synsätt utöver dessa på förhand kända positioner

M/376 – Fas 1 – Resultat (3)

→ Tillvägagångssätt:

- Bryt ner kriterier (en mer neutral term än certifiering) till deras egenskaper – som då kallas “dimensioner”
- Ett exempel på detta finns på nästa bild
- Definiera ett antal situationer vid offentlig upphandling, (skillnaden mellan att köpa in ett komplext system och att köpa färdiga produkter, till exempel en skrivare)
- Detta görs för att ta reda på hur kriterier och situationer påverkar varandra

M/376 – Fas 1 – Resultat (4)

→ Att få TCO-märkning:

- TCO har utvecklat en kvalitetsmärkning sv ergonomi och miljöanpassning av kontorsutrustning (främst datorskärmar).
- Urval:
 - Internationella standarder (ISO och IEC)
- Beslut (*Exempelvis automatisk utvärdering av webbplatser*)
 - Extern testning utförd av testlaboratorium som godkänts av TCO
- Granskning och verifiering (*exempelvis SDoC*)
 - Gjorda av testlaboratorium godkända av TCO; TCO-märkning
- Bevakning: Ja
- “Är det obligatoriskt?": Nej

M/376 – Fas 1 – Resultat (5)

Ett antal “hypotetiska” scenarios

- Exempelvis upphandling av 50 laserskrivare
- De betalda experter som utarbetar rapporten föreslår att följande system skulle fungera för detta hypotetiska scenario:
 - *Producenten uppger sig följa kraven*
 - *Leverantören uppger sig följa kraven*

M/376 – Fas 1 – Resultat (6)

Ett antal “hypotetiska” scenarios

- Exempelvis upphandling av den nyutveckling av en myndighets webbplats
- De betalda experterna föreslår utifrån implementeringen av modellen som de utarbetat i rapporten att de två bästa modellerna är inspektion eller certifiering.

M/376 – Fas 1 – Resultat (7)

- Rapporten visar därför på att modellen för att säkerställa tillgänglighet ska bero på upphandlingens område
- Är detta en acceptabel modell?
 - CEN enades om att godkänna rapporten med följande kommentar från IT-branschen:
 - “Rapportens förslag om hur man bäst säkerställer tillgänglighet utifrån upphandlingsområde fungerar inte i praktiken för leverantörer och producenter på den europeiska marknaden. En av orsakerna är att produkter och tjänster (eller delar av dem) måste analyseras flera gånger i olika faser av projekten”

M/376 – Fas 1 – Resultat (8)

→ Andra branschkommentarer på rapporten:

- Trots att tillgänglighet är en viktig kravparameter för produkter och tjänster inom IT, så är det bara en av många. Därför är utvecklingen av unika testprotokoll för tillgänglighet irrelevant och det finns ingen anledning att behandla tillgänglighet annorlunda än andra kriterier
- Mer arbete behövs:
 - Analysmodellen för offentlig upphandling i rapporten är inte allmänt vedertagen och verkar kräva ytterligare vetenskaplig utvärdering och förbättring.
 - Framtida affärsmodeller ("mjukvara som tjänst") och upphandlingsstrategier inom IT-området och dess inverkan på tillgänglighetsfrågan har inte beaktats
 - Och så vidare

M/376 – Fas 2 – uppdraget (1)

→ Utveckla EN-standard som innehåller de funktionella kraven

- Från en CEN-rapport: Krav måste skrivas på ett pedagogiskt/testbart sätt

→ En (optimistisk) tidsram:

- OM nödvändig finansiering kan säkras före juni, DÅ startar det tekniska arbetet i fas 2 i oktober
- Observera: den formella processen för EN-standarder, med start i ett godkänt utkast krävs därefter 5 månader för allmän referensrunda plus 2 månader för formell omröstning. Mellan dessa steg behöver man organisera en process som tar hänsyn till kommentarerna från den allmänna referensrundan (räkna med minst 2 månader).

M/376 – Fas 2 – uppdraget (2)

- CEN kommer att skapa en ny struktur: en utpekad CEN Projektkommitté (men liknande medlemsskap som i BT/WG185)
- ESOs kommer att organisera sig själva i en gemensam arbetsgrupp och beslutet måste godkännas av alla ESOs
- Andra leverabler i fas 2 (redan fastställda i M/376):
 - Riktlinjer, överblick av standarder
 - Webb-baserat stödverktyg för upphandlare

Ytterligare information från CEN

- Ett liknande mandat finns för fysisk tillgänglighet
- CEN medverkar i USEMprojektet (FP6)
 - Arbetar för ökad användarmedverkan i standardiseringsarbetet
 - Mål: att ha med experter med funktionshinder i IT-standardiseringsprocessen
- Efterföljande projekt: STAND4ALL: finansierat av EU-kommisionen
 - Viktigaste målen: utveckling och implementationskurser för funktionshindrade. Visa fördelarna med att använda CEN/CENELEC guide 6 inom CEN/CENELEC/ETSI's Tekniska kommitté
 - Tillsammans med 2 nationella standarder (ES och NL)

Tack

Luc.vandenberghe@cen.eu

